

Turizm Rehberliği Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Çerçevesi¹

(Araştırma/Düzeltilme Makalesi)

Bibliometric Framework of Postgraduate Theses in Tourism Guidance

Doi: 10.29023/alanyaakademik.868763

Burhanettin ZENGİN

Prof. Dr. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği,
bzengin@subu.edu.tr

Orcid No: 0000-0002-6368-0969

Burak ATASOY

Araştırma Görevlisi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm
Rehberliği,

burakatasoy@subu.edu.tr

Orcid No: 0000-0002-9742-8112

Bu makaleye atıfta bulunmak için: Zengin, B., & Atasoy, B. (2021). Turizm Rehberliği Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Çerçevesi. *Alanya Akademik Bakış*, 5(1), 143-160.

ÖZET

Anahtar kelimeler:

Turizm Rehberliği,
Turist Rehberliği,
Profesyonel Turist
Rehberliği,
Lisansüstü Rehberlik
Tezleri

Makale Geliş Tarihi:

11.03.2020

Kabul Tarihi:

08.09.2020

Turizm rehberliği toplumlararası kültür aktarımını sağlayan ve mesleği icra edenlerin kültür elçisi olarak ifade edildiği bir alandır. Destinasyonlara yönelik turizm hareketlerinin yaklaşık 1.5 milyar katılımcıya ulaşması, turizm rehberlerine olan ihtiyacı arttırmıştır. Ortaya çıkan profesyonel turist rehberi ihtiyacı ise Türkiye’de kurslar, ön lisans, lisans ve lisansüstü programlar yardımıyla karşılanmaktadır. Bu kapsamda araştırma, turizm rehberliği konulu lisansüstü tezlerin geçmiş ve mevcut durumunun incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Yüksek Öğretim Kurumu Tez Merkezi (YÖKTEZ), veri tabanında yer alan turizm rehberliği ile ilgili konular üzerinde yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tarama modeli esas alınarak 1989-2019 yılları arasında yapılmış 87 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler çeşitli parametreler ışığında yorumlama ve değerlendirme süreçlerine tabi tutulmuştur. Sonuçlar turizm rehberliği alanında 2015 yılı sonrası lisansüstü eğitimde bir artış ve ilk kez Turizm Rehberliği Anabilim Dalında yayımlanan lisansüstü çalışmaların olduğunu göstermektedir.

ABSTRACT

Keywords:

Tourism Guidance,
Tourist Guidance,
Professional Tourist
Guidance, Graduate
Guidance Theses

Tourism guidance is an area in which the cultural transfer of societies and those who perform the profession are expressed as cultural ambassadors. The fact that the tourism movements towards destinations reached to 1.5 billion participants increased the need for tourism guidance. At this point, countries aim to train qualified tourism guides in order to achieve the objectives such as efficiency and efficiency in tourism marketing by providing more tourist satisfaction. The resulting need for pre-professional

tourist guide license in Turkey are solved with the help of undergraduate and graduate programs. This research was conducted in order to examine the past and present status of graduate studies on tourism guidance and the research was conducted by choosing qualitative study method. In this context, bibliometric analysis of graduate theses on tourism guidance subjects in the database of Higher Education Institution Thesis Center (YÖKTEZ) was performed. In the research, 87 graduate theses were reached based on the screening model. The data obtained within the scope of the research were subjected to interpretation and evaluation processes in the light of various parameters. The results show that there is an increase in postgraduate education in the field of tourism guidance and postgraduate studies published in the Department of Tourism Guidance for the first time.

¹Prof. Dr. Burhanettin Zengin ve Araştırma Görevlisi Burak Atasoy tarafından gerçekleştirilen "Turizm Rehberliği Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Çerçevesi" isimli makale, *Alanya Akademik Bakış* dergisi 2020 yılı 4. cilt, 3. sayısı 975-992 sayfa aralığında yayımlanmış olup, makalenin kaynakça bölümünde sehven yapılan bir hata tespit edilmesi nedeni ile "düzeltme makalesi" olarak 2021 yılı 5. cilt, 1. sayısı 143-160 sayfa aralığında tekrar yayımlanmıştır. Yapılan bu küçük düzeltme makalenin akademik içeriğini etkilememektedir.

1.GİRİŞ

Teknolojik gelişmeler, arttan değişim ve rahatlama isteği, ekonomik anlamda ülke ve bireylerde oluşan refah artışı insanların daha sık seyahat etmesine neden olan unsurlar arasında yer almaktadır (Çokal ve Aslan 2016: 54). Son yıllardaki bu gelişmeler turizmi birçok açıdan etkilemiştir. Uluslararası seyahat katılımcılarında görülen nicel anlamda artış turist rehberliği mesleğine olan ihtiyacın daha fazla hissedilmesine neden olmuştur. Öte yandan milletlerin ve turizm bölgelerinin tanıtım elçileri olan turist rehberlerine, turizm hareketleri doğrultusunda daha çok ihtiyaç duyulması mesleğe olan ilginin de artmasına katkı sağlamıştır (Sert ve Karacaoğlu 2018: 81). Turizm hareketleri başladığı dönemden bu yana değişerek alternatif turizm türleri olarak karşımıza çıksa da turist rehberlerine olan ihtiyaç halen söz konusu olmaktadır (Çokal ve Aslan 2016: 53).

Rekabetin sert ve yıkıcı etkileri olan turizm endüstrisinde tercih edilebilirliğini arttırmak isteyen ülkeler turist memnuniyetinin bu problemi çözmek için kilit unsur olduğunu düşünmektedir. Ancak turist istek ve beklentilerinin farklılaşması turist memnuniyetini de zorlandırmaktadır (Güllü ve Atasoy 2019: 799). Bu kapsamda çoğu ülke hizmet kalitesine yönelmektedir. Özellikle destinasyonların elçileri diyebileceğimiz turist rehberlerinin ülkeyi ve destinasyonu daha iyi tanıtması, ziyaretçilerin tatil memnuniyetini ve destinasyon sadakatini doğrudan etkilemektedir (Yenipınar ve Zorkirişçi 2013: 112). Çünkü yerli veya yabancı ziyaretçilere, bölge veya ulusun sahip olduğu doğal, tarihi, kültürel mirası tanıtma görevinin yanı sıra gezi sırasında ziyaretçiler ile yerel halk arasında kurulan iletişimde de rehberlerin yönetici görevi bulunmaktadır (Yenipınar, Bak ve Çapar, 2014: 87). Bu yönüyle turist rehberlerinin ulusal ve bölgesel çerçevede turizmin gelişmesinde kilit bir rol oynadığı söylenebilir (Bayram ve Zengin 2017: 197).

Turist rehberlerinin destinasyonların pazarlanması sürecinde ve turistlerin tatil deneyimlerinde memnuniyet oluşturacak role sahip olması turizm açısından farklı bir yerde

değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır (Eker, Kaya ve Zengin 2019: 88). Benzer şekilde Cohen (1985), gerçek turist rehberlerinin bilinen bir çevreden uzak olan turistlere verdiği bilgiler, turistik yerlerdeki yönlendirmeler ile yaptığı liderlik ve seyahat esnasında paylaştığı tecrübeler ile turizmdeki önemini vurgulamaktadır. Bu kapsamda turizm rehberlerinin ziyaretçi kabul eden ulus ve gönderen ülkeler arasında kurulan köprüyü temsil ettiği söylenebilir. Gezi veya tur öncesi ve sonrası hemen her konuda turist ile iletişim halinde olabileceği turist rehberleri turist memnuniyetinin sağlanmasında önemli bir yere sahiptir.

Turizmde böylesine önemli bir sorumluluğu üstlenmesi turist rehberlerinin, akademinin de yakın takibine girmesine olanak sağlamıştır. Bu kapsamda ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitimi verilen turizm rehberliği alanında son dönemlerde çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Yenipınar vd. 2014; Çetin ve Kızıllırmak, 2017). Bu çalışmada ise Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan turist rehberliği alanındaki lisansüstü çalışmaların bibliyometrik çerçevede incelenmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda, turizm rehberliği alanının gelişim sürecinin ve alana yönelik çalışmaların kavramsal olarak incelenmesi ve bu doğrultuda daha sonra gerçekleştirilecek çalışmalara ışık tutacak bir kaynak oluşturulması amaçlanmaktadır. Böylelikle lisansüstü tezlerin hangi konular üzerinde ve ne zaman yoğunlaştığı, geçmiş ve günümüz arasında farklılık olup olmadığının bilinmesi önem arz etmektedir.

2. ALANYAZIN İNCELEMESİ

Araştırmanın bu bölümde turizm ve turizm rehberliği alanlarının birbiriyle olan ilişkisi vurgulanmış, lisansüstü turizm rehberliği ile ilgili alanlarda gerçekleştirilen çalışmalardan bahsedilmiş ve turizm rehberliği alanındaki mevcut bibliyometrik çalışmalar ele alınmıştır.

2.1. Turizm Rehberliği Mesleği

Günümüz turisti daha sorgulayıcı ve araştırmacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası turizm hareketlerine katılan ziyaretçiler, bilgiye artık daha rahat ulaşmakta ve elde ettiği bilgiyi sorgulayabilmektedir. Turistlerin seyahatleri süresince bilgi elde etmek istemesi, alanında uzman kişilere yani rehberlere olan ihtiyacı arttırmaktadır. Dünya Turist Rehberliği Birliği Federasyonu tarafından turist rehberi, bölgeye gelen ziyaretçileri kendi seçmiş oldukları dilde yönlendiren, kültürel ve doğal miras gibi çeşitli konularda sahip olduğu bilgiyi yorumlayan kişi şeklinde bahsedilmektedir (WFTGA, 2003). Başka bir anlatımda turist rehberi, seyahat edilen ülkeyi temsil eden ve bölge imajını oluşturan model ve büyükelçi şeklinde ifade edilmektedir (Eker vd. 2019: 60). Ayrıca turist rehberleri, turistler ile ev sahibi toplumlar arasındaki kurulan etkileşimi kontrol etmek ve yetkililer tarafından belirlenen bilgiyi turistlere vermek gibi önemli sorumluluklara sahiptir (Reisinger ve Steiner 2006: 484).

Çokal ve Aslan (2016: 54), ülkelerin tarihi ve kültürel değerlerini en iyi şekilde anlatan ve karşısındakini bilgilendiren kişilerden profesyonel turist rehberi şeklinde bahsetmektedir. Başka bir anlatımda Türkiye Turist Rehberleri Birliği (2014), yerli veya yabancı ziyaretçilerin önceden seçmiş oldukları dili kullanarak ülkenin sahip olduğu kültür, turizm, tarih, çevre, doğa veya benzeri değerleri ile varlıklarını kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtan kişilerden profesyonel turist rehberi şeklinde bahsetmektedir. Bu açıdan bakıldığında, turist rehberlerinin yerli veya yabancı ziyaretçiye belirli bir dil kullanarak herhangi bir turizm değerine ilişkin bilgi verdiği ve bu süreci yönetirken bazı ulusal değerleri gözetmek durumunda olduğu söylenebilir.

Turistler, tatil süreçleri içerisinde katılmış oldukları turistik aktivitelerden mümkün olduğu kadar memnun olmak istemektedir. Şüphesiz burada sahip olduğu bilgiyle öne çıkan turist rehberleri bu süreçleri yöneten kültür elçileri olarak önemli bir sorumluluğa sahiptir (Kaya ve Özhan 2012: 110). Önceden planlanan turların başlangıç ve bitimine kadar geçen sürede turistlere liderlik eden turist rehberleri turun başarı veya kalitesi üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir (Zengin ve Eker 2016: 2). Öte yandan günümüz turist profili artık bilgiyi kolayca elde etmekte ve yanı sıra elde ettiği bilgiyi sorgulamaktadır. Turist açısından söz konusu olan bu değişiklikler, turizm endüstrisi içerisinde hizmet veren profesyonellerden biri olan turist rehberlerini de doğrudan etkilemiştir (Olca vd. 2014: 350). Benzer şekilde hem bilgili turist profiline sahip katılımcıların sayısındaki radikal artış hem de teknoloji ile bilgiye erişimin son derece etkin ve hızlı olması turist rehberlerini, kendilerini geliştirmek durumunda bırakmıştır (Çakmak ve Demirkol 2017: 222). Devletler ise sağladıkları eğitim ve sertifika programlarıyla turizm rehberlerinin kişisel gelişimiyle yakından ilgilenmektedir (Lovrentjev 2015: 555). Bu noktada turist rehberlerinin sahip oldukları bilgi, deneyim, tecrübe ve yetenekleri doğrultusunda mesleklerini icra ederken ulusal değerleri göz önünde bulundurması, inovasyonlara açık olması, iletişim kabiliyetlerinin gelişmiş ve tarafsız olması turist memnuniyetini arttıracaktır. Böylelikle üstlendikleri bu sorumlulukla turist rehberlerinin ikame ettikleri ülkelerin turizmüne pozitif katkı sağlayacağı söylenebilir.

2.2. Turizm Rehberliği Alanında Bibliyometrik Araştırmalar

Alanyazın incelendiğinde görülmektedir ki, çeşitli anabilim dallarında turizm üzerine yapılmış bibliyometrik çalışmalar mevcuttur (Sarıışık ve Özbay 2015; Çapar, Toksöz ve Dönmez 2018; Akkaşoğlu vd. 2019). Bibliyometrik çalışmalar söz konusu bilim alanlarında mevcut durumu ortaya koymak ve belirli süreç içerisindeki gelişimi göstermek adına gerçekleştirilmiş hem yazın hem de araştırmacılar için önemli araştırmalar şeklinde düşünülebilir.

Araştırma kapsamında çalışmanın odak noktası düşünülerek gerçekleştirilen alanyazın taraması sonucu turizm veya turist rehberliği alanında yapılan üç bibliyometrik çalışmaya rastlanmıştır. Bu durum turizm yazının oldukça çok sayıda bibliyometrik araştırmaya konu olmasına rağmen turizm rehberliği alanının daha az sayıda bibliyometrik çalışmanın gerçekleştirildiğini göstermektedir. Şahin ve Acun (2015), 1990-2015 yılları arasında gerçekleştirilen ulusal turizm kongresi bildiri kitaplarında yer alan 860 bildiriden turist rehberliği konulu 22 bildirinin bibliyometrik analizini gerçekleştirmişlerdir. Yazarlar bildirimleri sayfa aralığı, sayfa sayıları yoğunluğu, yazar sayısı, çalışılan kurum, bildiri konusu ve anahtar kelime gibi ölçütlerde değerlendirmişlerdir.

Çapar, Toksöz ve Dönmez (2018), yılında gerçekleştirdikleri araştırma ile turizm rehberliği yazınında bir başka bibliyometrik çalışmayı yapmıştır. Buna göre yazarlar, Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişim sağladığı 2005-2007 yıllarına ait 40 tezi, ProQuest veri tabanına 2005-2017 yıllarına ait 51 yabancı tezi, ulusal 32 uluslararası 71 turizm rehberliğine ilişkin makaleyi, Ulusal Turizm Kongrelerine ait 29 ve Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresine ait rehberlik alanına ilişkin 12 bildiriye incelemiştir. Yazarlar değerlendirme parametrelerini konu başlığı, yazar, yıl, ulusal, uluslararası, en fazla yayınlayan dergi, yayın yapan öğretim elemanı sayısı ve yıllara göre dağılım gibi ölçütler şeklinde belirtmektedir.

Özsoy ve Çokal (2018), katıldıkları bir kongrede Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 1989-2018 yıllarına ait turist rehberliği alanında 77 lisansüstü tezin bibliyometrik analizinden bahsetmişlerdir. Yazarlar bu kapsamda 61 yüksek lisans tezi ve 16 doktora tezi incelemişlerdir. Yazarlar lisansüstü tezleri, tezlerin türü, yıllar içerisindeki dağılımı, enstitü, anabilim dalı, danışman dağılımı, danışman ünvanı, anahtar kelime, veri toplama teknikleri, kullanılan yöntem gibi ölçütleri kullanarak değerlendirme yapmışlardır.

Kısacası, turizm yazını incelendiğinde bibliyometrik çalışmaların günden güne arttığı görülmektedir. Turizm pazarlaması (Özel ve Kozak 2012), gastronomi turizmi (Sarıışık ve Özbay 2015), sürdürülebilir turizm (Demirbulat ve Dinç 2017) gibi konularda bibliyometrik çalışmaların olduğu bilinmektedir. Ancak turizm rehberliği yazınının diğer turizm alanlarına göre nispeten daha az olduğu söylenebilir. Özellikle turizm rehberi ihtiyacı ve buna bağlı olarak lisans & lisansüstü eğitim kurumlarının sayısının artmış olması akademik yazında daha fazla turizm rehberliği konularında çalışmalar olacağına ipucu vermektedir. Bu noktada turizm rehberliğine ilişkin lisansüstü çalışmaların incelenmesi, akademik camianın alana olan ilgisinin ne ölçüde olduğunu da ortaya koyacaktır.

Tablo 1. 1989-2019 Yılları Arasında Yayınlanan Lisansüstü Tezler

Yazar	Tez Başlığı	Kurum	Yıl
Bilge	Profesyonel Turist Rehberliği	İstanbul Üniversitesi	1989
Değirmencioglu	Türkiye'de Turizm Rehberliği Eğitimine Bir Yaklaşım	Gazi Üniversitesi	1998
Polat	Seyahat İşletmelerinde, Profesyonel Turist Rehberliği, Rehberlik Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Alan Araştırması	Anadolu Üniversitesi	2001
Tangüler	Profesyonel Turist Rehberliği ve Profesyonel Turist Rehberlerinin Seyahat Acentası ve Müşteri İlişkileri (Kapadokya Örneği)	Hacettepe Üniversitesi	2002
Ridgeway	Turist Rehberi Kelime Haznesinin Okuma Parçaları ile Geliştirilmesi	Hacettepe Üniversitesi	2003
Çeşmeci	Türkiye'de Paket Turların Yönetiminde Turist Rehberlerinin Fonksiyonu: Yönetimsel Rollerin Tespiti, Sorunlar ve Çözüm Önerileri	Erciyes Üniversitesi	2004
Ekmekçi	Paket Turların Sürdürülebilirliğinde Turist Rehberlerinin Rolü	Sakarya Üniversitesi	2005
Temizkan	Turist Rehberlerinin Türkiye İmajını Algılamaları	Mustafa Kemal Üniversitesi	2005
Akbulut	Ege Bölgesindeki Profesyonel Turist Rehberlerinin Mesleki Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Araştırma	Akdeniz Üniversitesi	2006
Ege	Kars Meslek Yüksek Okulu Turizm Rehberliği Programında İngilizce Öğrenimi Gören Öğrencilerin Program Geliştirmeye Yönelik İhtiyaç Analizi	Kafkas Üniversitesi	2006

Tetik	Türkiye'de Profesyonel Turist Rehberliği ve Müşterilerin Turist Rehberlerinden Beklentilerinin Analizi (Kuşadası Örneği)	Balıkesir Üniversitesi	2006
Sarı	Müzelerde Tur Rehberi Olarak Kullanılabilecek Otonom Hareketli Bir Robot Tasarımı ve Benzetimi	Boğaziçi Üniversitesi	2006
Öter	Seyahat Acentelerinde Pazarlama Bilgi Sistemlerine Turist Rehberlerinin Katkıları: Ege Bölgesi Örneği	Dokuz Eylül Üniversitesi	2007
Güzel	Türkiye İmajının Geliştirilmesinde Profesyonel Turist Rehberlerinin Rolü (Alman Turistler Üzerine Bir Araştırma)	Balıkesir Üniversitesi	2007
Demircan	Vergi Hukuku Açısından Profesyonel Turist Rehberliği	Anadolu Üniversitesi	2007
Güneş	Eski Yunan ve Roma Mitolojisinin İngilizce Mesleki Yabancı Dil Derslerinde Materyal Olarak Kullanımı (S.Ü. Beyşehir Meslek Yüksekokulu Turizm Rehberliği Programı Örneği)	Selçuk Üniversitesi	2008
Temizkan	Profesyonel Turist Rehberlerinin Turizm Pazarlamasındaki Rolüne Etkisi Açısından Hizmetçi Eğitim Seminerleri	Gazi Üniversitesi	2010
Çakır	Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Biçimi ve Mesleki Eğitim Süreleri ile İş Tatminleri Arasındaki İlişki	Atatürk Üniversitesi	2010
Müküs	Doğu Anadolu Bölgesi'nde Çalışan Turist Rehberlerinin Yeterliliği ve Turist Memnuniyetinin Analizi	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2010
Arslantürk	Yükseköğretim Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Veren Öğretim Kurumlarında Uygulanan Eğitime Yönelik Öğrenci Algılamaları	Gazi Üniversitesi	2010
Toker	Kültür Turizminin Sürdürülebilirliğinde Profesyonel Turist Rehberlerinin Rolü: Ankara Örneği	Anadolu Üniversitesi	2011
Tetik	Turist Rehberlerinin Ekoturizm Alanındaki Yeterlilikleri: Doğu Karadeniz Örneği	Balıkesir Üniversitesi	2012
Solmaz	Turizm Politikalarının Oluşturulmasında Turist Rehberlerinin Rolü	Akdeniz Üniversitesi	2012
Şahin	Turist Rehberlerinin Kültürlerarası İletişim Yeterlilikleri: Alman, İngiliz ve Rus Turistlerin Algılamaları	Balıkesir Üniversitesi	2012
Gül	Türkiye'deki Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi	Afyon Kocatepe Üniversitesi	2012
Çiçek	Profesyonel Turist Rehberlerinin Performans Kriterleri İle Çalışma Koşulları Arasındaki İlişki: Antalya Örneği	Akdeniz Üniversitesi	2013
Acar	Profesyonel Turist Rehberlerinin Liderlik Yönelimleri: Aydın Turist Rehberleri Odası'na Kayıtlı Olan Profesyonel Turist Rehberleri Örneği	Adnan Menderes Üniversitesi	2014

Üner	Turist Rehberlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi (Ankara Ölçeği)	Gazi Üniversitesi	2015
Ünal	Profesyonel Turist Rehberlerinin Mesleki Yeterliliklerinin Turistlerin Destinasyon İmaj Algısı ve Genel Memnuniyeti Üzerine Etkisi (Alman Turistlere Yönelik Antalya Şehir Turunda Bir Uygulama)	Akdeniz Üniversitesi	2015
Bak	Turist Rehberlerinin Performansının Turist Tatminine Etkisi: Kapadokya'yı Ziyaret Eden Yabancı Turistler Üzerinde Bir Araştırma	Mersin Üniversitesi	2015
Akköz	Profesyonel Turist Rehberlerinin Sahip Olması Beklenen Nitelikleri ile Sergiledikleri Performansın Yerli Turistler Tarafından Değerlendirilmesi	Gaziantep Üniversitesi	2015
Toksöz	Turist Rehberlerinin Meslek Etiği Algısının Ölçülmesi	Mersin Üniversitesi	2015
Ar	Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Turist Rehberlerinin Rolü	Balıkesir Üniversitesi	2015
Büyükkuru	Turist Rehberlerinin İletişim Becerilerinin Turistlerin Tur Deneyimi Üzerine Etkisi: Nevşehir İlinde Bir Araştırma	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2015
Tokay	Profesyonel Turist Rehberlerinin Türkiye İmajını Algılamalarındaki Değişim	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2015
Eker	Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla Turizm Rehberliği Eğitim Müfredatlarının Uygulama Yeterliliği	Sakarya Üniversitesi	2015
Çetinkaya	Rehberli Turlarda Tur Rehberlerinin Turist Memnuniyeti Üzerinde Oynadığı Rol ve Bu Bağlamda Yeniden Ziyaret Eğilimine Etkisi: İstanbul'da Bir Araştırma	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	2015
İrigüler	Tur Rehberlerinin Duygusal Emek Kullanımı ile İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma: İzmir İli Örneği	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	2015
Asmadili	Paket Turlarda Müşteri Memnuniyetini Arttırma Aracı Olarak Algılanan Riskin Azaltılmasında Turist Rehberinin Rolü	Balıkesir Üniversitesi	2015
Çokal	Bir Kültür Elçisi Olarak Profesyonel Turist Rehberinin Turistlere Aktarılan Kültürel Değerlere Katkısına Yönelik Turist Algılamaları: Kapadokya Örneği	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2015
Özdemir	Turist Deneyiminde Profesyonel Turist Rehberlerinin Rolü	İstanbul Üniversitesi	2016
Gültekin	Profesyonel Turist Rehberlerinin Duygusal Zeka Düzeyi İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Günlük Turlarda Karşılaştıkları Yönetsel Sorunlar Bazında İncelenmesi	Akdeniz Üniversitesi	2016

Çapar	Kültürel ve Doğal Mirasın Sürdürülebilirliğinde Turist Rehberlerinin Rolü: Kapadokya'yı Ziyaret Eden Yabancı Turistler Üzerine Bir Araştırma	Mersin Üniversitesi	2016
Kırıcı	Turist Rehberlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin İşe Yabancılaşma Eğilimlerine Etkisi	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2016
Türkmen	Turist Rehberlerinin Duygusal Zekâ Yetenekleri ile Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma	Balıkesir Üniversitesi	2016
Acun	İş Aile Çatışması ve Turist Rehberlerinin İşten Ayrılma Niyetlerine Etkisi	Balıkesir Üniversitesi	2016
Gökçe	Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Verilen Üniversitelerde Sanat Tarihi Eğitiminin Mesleki Turizm Eğitimindeki Yerine Yönelik Bir Değerlendirme	Adnan Menderes Üniversitesi	2016
Deveci	Uluslararası Skal Ödülü "Turizm Eğitim Oscarı" Almış Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarının Hizmet Kalitesi Ölçümü: Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma	Balıkesir Üniversitesi	2016
Düz	Turist Rehberlerinin Performans Kriterlerini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma: Turist Rehberliği Performans Ölçeği Geliştirilmesi	Anadolu Üniversitesi	2016
Kalyoncu	Turist Rehberlerinin Paket Turlarda Kullandıkları İzlenim Yönetimi Tekniklerinin Kişisel Etkileşim Kalitesi Üzerine Etkisi	Anadolu Üniversitesi	2017
Yetgin	Turist Rehberlerinin Tükenmişlik ve Ekonomik Kaygı Düzeylerinin Mesleki Bağlılık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi	Anadolu Üniversitesi	2017
Ünal	Turist Rehberlerinin Duygusal Emek Düzeyi ve İşe Yabancılaşmalarının Tükenmişlik Üzerine Etkisi	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2017
Özoğul	Profesyonel Turist Rehberlerinin Kişilik Özellikleri ile Mesleki Bağlılık Arasındaki İlişki Üzerine Psikolojik Sermayenin Aracılık Etkisi	Adnan Menderes Üniversitesi	2017
Ulusoy	Turist Rehberlerinin Kültürel Zekâ Düzeyi ve Özyeterlilik İnançlarının Hizmet Sunumuna Etkisi	Balıkesir Üniversitesi	2017
Eser	Kişilik Özelliklerinin Mesleğe Yönelik Tutuma Etkisinde Öğrenme Stilleri ve Akademik Motivasyonun Aracılık Rolü: Lisans Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma	Mersin Üniversitesi	2017
Dömbak	İşletme Yeteneklerine Göre Rekabet Strateji ve Davranışlarının Farklılaşması: Turist Rehberi Çalıştıran A Grubu Seyahat Acentelerinde Bir Uygulama	Atatürk Üniversitesi	2017
Cansu	Profesyonel Turist Rehberlerinin Eğitim-Öğretim Dönemlerinde Aldıkları Yabancı Dil Eğitiminin Mesleki Açından Yeterliliği	Kastamonu Üniversitesi	2018

Aysin	Turist Rehberlerinin Duygusal Zekâ ile Rehberlik Stilleri İlişkisi	Ege Üniversitesi	2018
Özögütçü	Turist Rehberlerinin Gastronomi Bilgisi ve Algısının Tavsiye Niyetine Etkisi	Kırklareli Üniversitesi	2018
Kazoğlu	Toplum Temelli Turizm Yaklaşımı: Turist Rehberlerinin Algılamaları Üzerine Bir Araştırma	Balıkesir Üniversitesi	2018
Dumanlı	Turist Rehberlerinin Stresle Başa Çıkma Tarzları ile Mizah Tarzları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi	Balıkesir Üniversitesi	2018
Akçaharman	Turist Rehberlerinin Mesleki Sorunları ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği	Balıkesir Üniversitesi	2018
Bozkurt	Turist Rehberlerinin Performanslarının Turist Memnuniyeti ve Turistlerin Alışveriş Davranışı Üzerine Etkisi: Nevşehir İlinde Bir Uygulama	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2018
Gürge	Turist Rehberlerinin Yaşam Kalitesinin Türkiye'de Rehberlik Mesleğinin Çalışma Koşulları Açısından Değerlendirilmesi	Anadolu Üniversitesi	2018
Genç	Turist Rehberlerinin Yaşadıkları Zorlukların Kariyer Bağlılığına Etkisi	Mersin Üniversitesi	2018
Şalk	Turist Rehberlerinin Artırılmış Gerçeklik Uygulamalarına Yönelik Algılarının Belirlenmesi	Balıkesir Üniversitesi	2018
Aksaray	Turist Rehberlerinin Hizmet Kalitesinin Destinasyon İmajına Etkisi	Selçuk Üniversitesi	2018
Çınar	Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinde Genel Özyeterlilik Algısı, Mesleki Kaygı ve Mesleği Yapma Niyeti İlişkisi	Mersin Üniversitesi	2018
Kın	Turistlerin Mobil Turist Rehberi Uygulamalarına İlişkin Memnuniyetlerin Belirlenmesi: Muğla İlinde Bir Uygulama	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2018
Çorman	Turist Rehberliğinde Foodie Özelliğinin Önemi	Balıkesir Üniversitesi	2018
Karakaş	Turist Rehberlerinin Mesleki Sorun ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği	Balıkesir Üniversitesi	2018
Altun	Tur Rehberlerinin Beden Dili ve Turist Deneyimine Etkisi	Dokuz Eylül Üniversitesi	2018
Çevrimkaya	Turist Rehberlerinin Performansının Turistin Memnuniyet Düzeyine Etkisi	Gazi Üniversitesi	2019
Bozbaş	Turist Rehberlerinin Demografik ve Mesleki Değişkenler Bakımından İş ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	2019
Özsoy	Profesyonel Turist Rehberlerinin Kişilik Özelliklerinin Algılanan Hizmet Kalitesi Üzerindeki Rolü	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	2019

Narinoğlu	Turist Rehberlerinin Türkiye'nin İmajı ve Pazarlamasındaki Etkileri: Yabancı Turistler Üzerine Bir Araştırma: Malezya Örneği	Beykent Üniversitesi	2019
Zorkirişci	Turist Rehberlerinin Mizah Tarzları Üzerine Bir Araştırma	Mersin Üniversitesi	2019
Deniz	Profesyonel Turist Rehberlerinin Kültürel Mirasın Korunmasındaki Rolü: Türkiye'deki Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma	Batman Üniversitesi	2019
Çokal	Turist Rehberlerinin Performansının Destinasyon İmajına Etkisinde Etik Davranışlarının Düzenleyici Rolü: Nevşehir Örneği	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2019
Taş	Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitiminde Mesleki İngilizce Dersine Yönelik Bir Değerlendirme	Ege Üniversitesi	2019
Kılıçhan	Profesyonel Turist Rehberliği Mesleği: Mevcut Durum, Meslek Sorunlarının Tespiti ve Çözüm Önerileri	Erciyes Üniversitesi	2019
Bilgimöz	Rekreasyonel Turizm Faaliyetlerinde Turist Rehberliği Hizmetlerine İlişkin Bir Değerlendirme: Paket Tur Örneği	Gazi Üniversitesi	2019
Timur	Turist Rehberliği Eğitiminde Memnuniyet, Mesleki Yeterlilik ve Mesleği İcra Niyeti İlişkileri	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2019
Korkmaz	Turist Rehberliği Uygulama Gezisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma	Ege Üniversitesi	2019
Kara	Profesyonel Turist Rehberlerinin Davranış ve Mesleki Yeterliliklerinin Tur Kalitesine Etkisi	Süleyman Demirel Üniversitesi	2019
Bektaş	Profesyonel Turist Rehberlerinin Hizmet Verme Yatkınlığının, Ziyaretçi Memnuniyeti ve Geleceğe Yönelik Ziyaretçi Davranışı Üzerine Etkisi: Kapadokya Örneği	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2019
Gürsoy	Profesyonel Turist Rehberlerinin Kişisel Gelişimi ve Mesleki Donanımı Üzerine Bir Araştırma	Balıkesir Üniversitesi	2019

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde gerçekleştirilen araştırmanın odak noktası, amaç ve önemi ve araştırmanın yöntemi gibi konulardan bahsedilmektedir.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Turizm endüstrisinin son yıllarda tanık olduğu nicel artış turizm rehberliği alanının da gelişmesine katkıda bulunmuştur. Turist memnuniyeti ve üstlendiği kültür elçiliği gibi roller turizm rehberliği mesleğinin önemini belirtmektedir. Bu noktada devletler turizm rehberliği alanının önemi doğrultusunda turizm rehberliği eğitime odaklanmaktadır. Türkiye'de ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde turizm rehberliği alanında eğitim verilmektedir. Turizm rehberliği eğitiminin son dönemlerde lisansüstü düzeyde daha yaygınlaşması nedeniyle araştırma turizm rehberliği alanında yayınlanan lisansüstü tezlere yönelmiştir.

Araştırma, Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan turist rehberliği alanındaki lisansüstü çalışmaların bibliyometrik çerçevede incelenmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda, turizm rehberliği alanının gelişim sürecinin ve alana yönelik çalışmaların kavramsal olarak incelenmesi ve bu doğrultuda daha sonra gerçekleştirilecek çalışmalara ışık tutacak bir kaynak oluşturulması amaçlanmaktadır. Böylelikle lisansüstü tezlerin hangi konular üzerinde ve ne zaman yoğunlaştığı, hangi üniversitelerde ve anabilim dallarında daha çok araştırma olduğu, geçmiş ve günümüz arasında farklılık olup olmadığının bilinmesi araştırmanın önemini arz etmektedir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi Ve Kısıtları

Bu çalışma nitel bir teknik olarak bibliyometrik analizden yararlanmaktadır. Araştırma verileri nitel araştırma örneklemelerinden ölçüt örneklem ile belirlenen anahtar kelimelerden yola çıkarak elde edilmiştir (Chandra ve Shang 2019: 38). Araştırmanın odak noktası Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında yer alan turist rehberliği alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analiz tekniğiyle irdelenmesidir. Bu kapsamda çalışma 1989 ile 2019 yılları arasında turizm rehberliği alanında yayımlanmış lisansüstü tezlere odaklanmıştır. Çalışmada kapsamda 30 yıllık dönemde gerçekleştirilmiş lisansüstü tezlere ulaşmak adına YÖK tez tarama sayfasında “turist rehberliği, turist rehberlerinin, turizm rehberliği” gibi ölçütlerde arama yapılmış ve 87 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu kapsamda araştırmaların bibliyometrik açıdan özelliklerinin incelenmesi için “tezin konusu, tez türü, yayınlandığı yıl, yayınladığı üniversite, yayınlandığı enstitü, danışmanın ünvanı” gibi ölçütler dikkate alınmıştır. Elde edilen veriler neticesinde turist rehberliği alanında gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin çeşitli konularda derinlemesine analizi gerçekleştirilmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Bu kapsamda çalışmada cevap aranan sorular şu şekildedir:

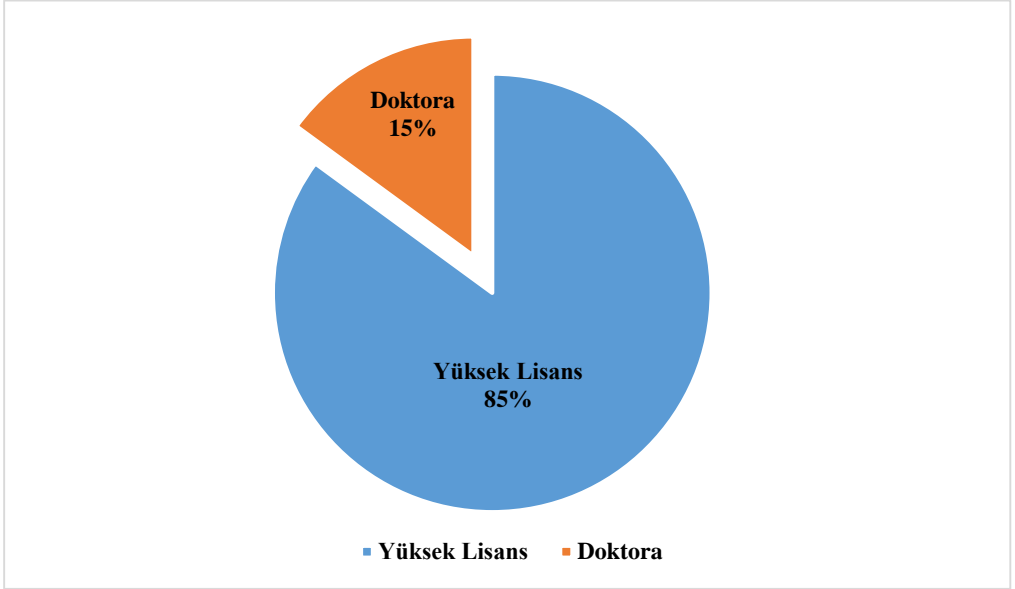
- Turizm rehberliği alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin yıllar itibarıyla dağılımı nasıldır?
- Turizm rehberliği alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- Turizm rehberliği alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- Turizm rehberliği alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
- Turizm rehberliği alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin konulara göre dağılımı nasıldır?
- Turizm rehberliği alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin danışmanlık ünvanlarına göre dağılımı nasıldır?

Hemen her çalışmada olduğu gibi bu araştırmanın da bazı kısıtları bulunmaktadır. Araştırma YÖKTEZ’de yer alan kısıtlı sayıdaki turizm rehberliği alanındaki lisansüstü çalışma ile sınırlandırılmıştır. Araştırma turizm yazını ışığında sadece turizm rehberliği alanına odaklanmıştır.

4. BULGULAR

Bu araştırma turizm rehberliği alanında gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin bibliyometrik çerçevesini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında YÖKTEZ’den

elde edilen 87 lisansüstü tezin ilk olarak türlerine göre dağılımı incelenmiştir. Bu noktada elde edilen lisansüstü tezlerin 74'ü yüksek lisans ve 13'ü doktora şeklinde olduğu görülmektedir (Şekil 1). Yüksek lisans tezlerinin nicel olarak daha fazla olması turizm rehberliği alanına ilişkin lisansüstü çalışmaların son yıllarda yaygınlaşmasıyla açıklanabilir.

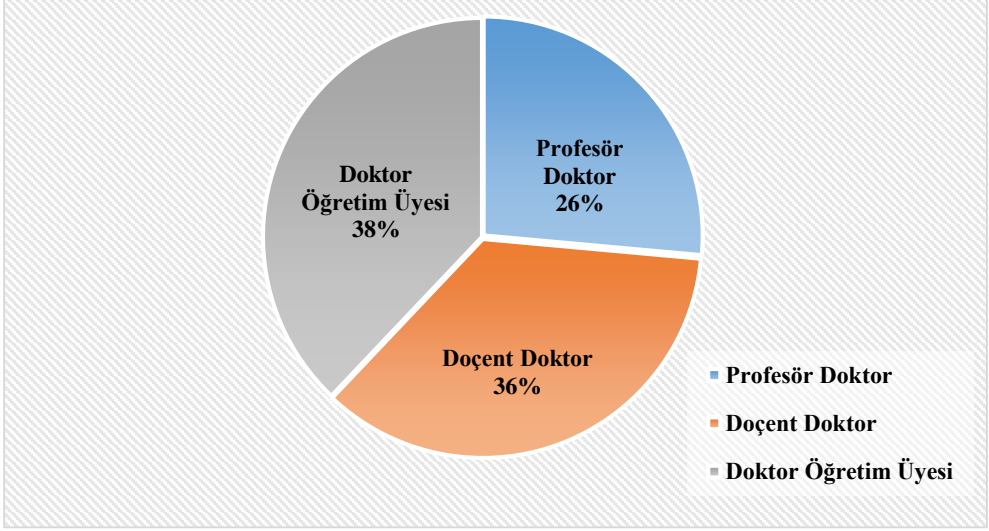
Şekil 1. Tezlerin Türlerine Göre Dağılım Oranları

Tezlerin değerlendirildiği bir diğer parametre ise enstitülere göre dağılımıdır. Bu kapsamda turizm rehberliği alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin en çok Sosyal Bilimler Enstitüsünde (82) yayımlandığı görülmektedir. Bu durum turizmin sosyal bilimler içerisinde yer alan bir alt disiplin olmasıyla ilişkilendirilebilir. Öte yandan Fen bilimleri (1) ve Eğitim bilimleri (4) alanında da yayımlanan turizm rehberliği alanına ilişkin lisansüstü tez olduğu görülmektedir (Tablo 2). Bu noktada turizmin kompleks yapısı gereği diğer bilimlerle olan ilişkisinin turizm rehberliği alanında da söz konusu olduğu söylenebilir.

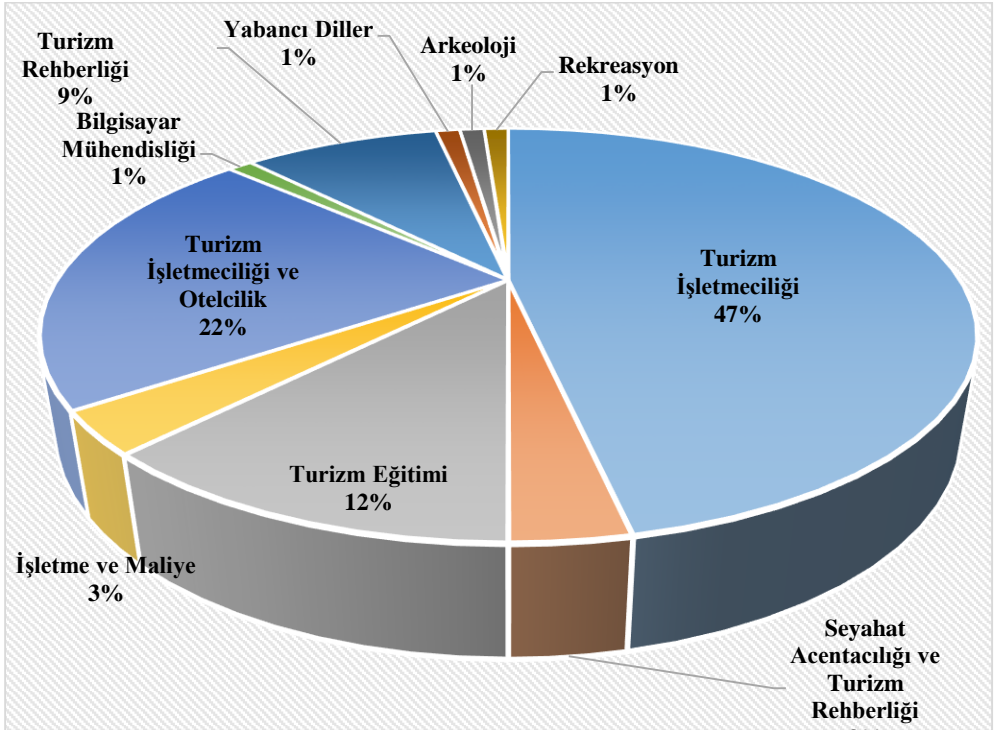
Tablo 2. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	N	%
<i>Eğitim Bilimleri Enstitüsü</i>	4	5
<i>Sosyal Bilimler Enstitüsü</i>	82	94
<i>Fen Bilimleri Enstitüsü</i>	1	1
<i>Toplam</i>	87	100

Turizm rehberliği alanında yayımlanmış lisansüstü tezler, danışman unvanlarına göre değerlendirildiğinde en çok Doktor öğretim üyeleri (33) öne çıkmaktadır. Sırasıyla Doçent ve Profesör Doktorların danışmanlık yaptığı tezler ise (31) ve (23) şeklindedir. Bu kapsamda daha çok yüksek lisans tezinin yazılması ile danışmanlık açısından doktor öğretim üyesi arasında ilişki olduğu düşünülebilir.

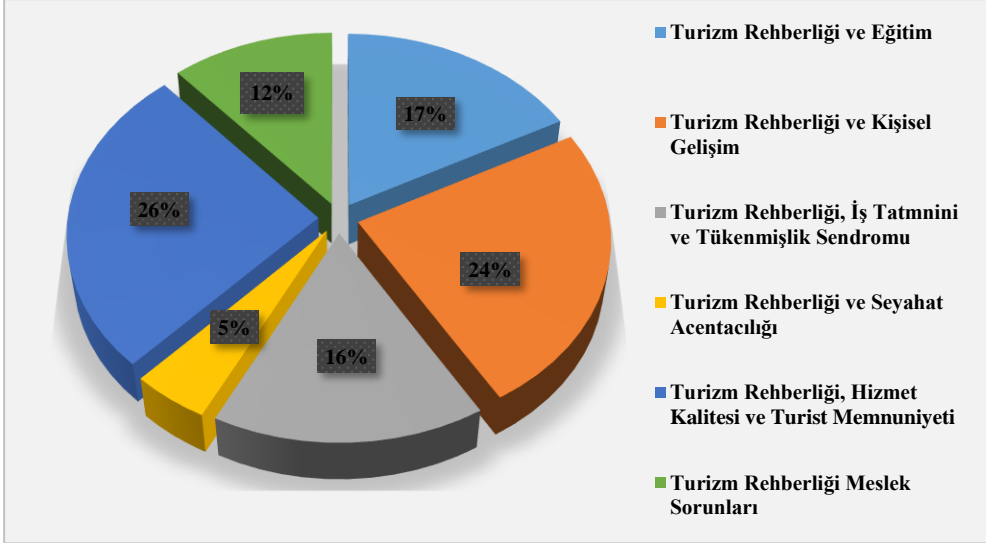

Şekil 2. Lisansüstü Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Şekil 3. Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Turizm rehberliği alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin anabilim dalları incelendiğinde en çok Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında (%47) yayımlandığı görülmektedir. Diğer taraftan ikinci sırada turizm işletmeciliği ve otelcilik anabilim dalı (%22) gelmektedir. Turizm rehberliği sosyal bilimler içerisinde yer almasına rağmen Bilgisayar Mühendisliği gibi farklı alanlarda turizm rehberliğine ilişkin yazılan tezler görülmektedir. Bu durumun turizmin multidisipliner yapısından kaynaklandığı söylenebilir.

Şekil 4. Lisansüstü Tezlerin Konulara Göre Dağılımı

Lisansüstü tezler değerlendirilirken başvurulan bir diğer parametre ise tezlerin konuları olmuştur. 74 yüksek lisans ve 13 doktora tezi YÖKTEZ'den elde etmek suretiyle incelenerek konu başlıkları kategorilere ayrılmıştır. Bu kapsamda yayımlanan tezlerin en çok turizm rehberliği, hizmet kalitesi ve turist memnuniyeti (%26) konularıyla ilgili olduğu öte yandan yakın bir oranda turizm rehberliği ve kişisel gelişim (%24) konusunun en fazla üzerinde durulan unsur olduğu görülmektedir.

Turizm rehberliği alanındaki lisansüstü tezlerin Üniversitelere göre dağılımı ele alındığında en fazla tezin Balıkesir Üniversitesinde (16) yayımlandığı görülmektedir. Diğer taraftan araştırma kapsamında elde edilen lisansüstü tezlerde Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (9), Gazi ve Akdeniz Üniversiteleri ise (6)'şar tez ile turizm rehberliği yazınına katkıda bulunmuşlardır (Tablo 3). Çalışma ulaştığı bu bulgular ile Çapar, Toksöz ve Dönmez (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmayla paralellik göstermektedir.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	N	Üniversite	N
Adnan Menderes Üniversitesi	3	Gazi Üniversitesi	6
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	Gaziantep Üniversitesi	1
Akdeniz Üniversitesi	6	Hacettepe Üniversitesi	2
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	1	İstanbul Üniversitesi	2
Anadolu Üniversitesi	5	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	2
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	Kafkas Üniversitesi	1

Atatürk Üniversitesi	2	Kastamonu Üniversitesi	1
Balıkesir Üniversitesi	16	Kırklareli Üniversitesi	2
Batman Üniversitesi	1	Mersin Üniversitesi	7
Beykent Üniversitesi	1	Mustafa Kemal Üniversitesi	1
Boğaziçi Üniversitesi	1	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	9
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	Sakarya Üniversitesi	2
Ege Üniversitesi	3	Selçuk Üniversitesi	2
Erciyes Üniversitesi	2	Süleyman Demirel Üniversitesi	1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1
		Toplam	87

Kaynak: YÖKTEZ'den araştırma kapsamında derlenmiştir.

Yıllara göre dağılım göz önüne alındığında 2000'den önce sadece 2 lisansüstü tezin olduğu ve ilk turizm rehberliğine ilişkin tezin 1989 yılında yayımlandığı görülmektedir. Diğer taraftan 2018 yılında 14, 2019 yılında 13 ve 2015 yılında 14 adet tezin yayımlanmış olması son yıllarda turizm rehberliğine ilişkin lisansüstü araştırmaların yaygınlaştığı görüşünü öne çıkarmaktadır. Araştırma bu noktada Özsoy ve Çokal'ın (2018) yaptığı çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	N	Yıl	N
1989	1	2010	3
1998	1	2011	1
2001	1	2012	4
2002	1	2013	2
2003	2	2014	1
2004	1	2015	14
2005	2	2016	9
2006	3	2017	9
2007	3	2018	14
2008	1	2019	13
2009	1	-	-
		Toplam	87

Kaynak: YÖKTEZ'den araştırma kapsamında derlenmiştir.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu araştırma kapsamında YÖKTEZ veri tabanında 1989-2019 yılları arasında 30 yıllık dönemde turizm rehberliği alanındaki yayımlanmış 74 yüksek lisans ve 13 doktora tezi bazı ölçütler çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma kapsamında en çok lisansüstü tezin Balıkesir Üniversitesi SBE tarafından yayımlandığı tespit edilmiştir. Öte yandan sırasıyla Nevşehir Hacı Bektaş Veli, Gazi ve Akdeniz Üniversiteleri turizm rehberliği alanına katkı sağlayan önemli üniversiteler arasında olduğu görülmektedir. Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı kapsamında 2015-2019 yılları arasında büyük bir artışın olduğu dikkat çekmektedir. Bu kapsamda yeni açılan turizm ve turizm rehberliği lisansüstü programlarının son yıllardaki radikal artışın arka planını oluşturduğu söylenebilir.

Turizm rehberliği alanındaki lisansüstü tezlerin en çok yüksek lisans düzeyinde ve doktor öğretim üyeleri tarafından yönetildiği tespit edilmiştir. Bir diğer elde edilen bulgu ise turizm rehberliği alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin en çok Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde ve Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında gerçekleştirilmiştir. Bu durum turizmin sosyal

bilimlere ait bir disiplin olmasıyla izah edilebilir. Ayrıca mühendislik alanında da turizm rehberliğine ilişkin tez olduğu varılan bir diğer önemli bulgudur. Araştırma bu bulgularıyla Özsoy ve Çokal (2018) ile benzerlik göstermekte ancak Seyahat Acentacılığı ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı ile Turizm Rehberliği Anabilim Dalı'nda yayımlanan tezlere ulaşması bakımından çalışma farklılık göstermektedir. Araştırmanın diğer parametresi oluşturan konular ele alındığında en çok Turizm Rehberliği, Hizmet Kalitesi ve Turist Memnuniyeti, Turizm Rehberliği ile Kişisel Gelişim konuları üzerinde durulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda turizm rehberliği alanında yapılan tezlerin çeşitlendiği söylenebilir.

Araştırmanın sadece Türkiye'de yayınlanmış lisansüstü tezlere yönelmesi bazı kısıtlara neden olmuştur. İlerideki çalışmalar turizm rehberliği alanındaki yabancı tezleri de kapsayacak şekilde genişletilebilir. AB ve benzeri turizm açısından gelişmiş ülkeler ile de kıyaslama yapılabilir. Öte yandan gelecekte yapılacak bibliyometrik araştırmalar, turizm ve rehberlik alanındaki kongrelerde sunulan turizm rehberliğine ilişkin bildirimlerin konu, içerik, yöntem ve bulgu kapsamında değerlendirilmesi şeklinde olabilir. Bu noktada turizm rehberliği yazımının gelişim dönemleri lisansüstü araştırmalar, bildiri ve makaleler açısından karşılaştırılıp, benzerlik ve farklılıkları incelenebilir.

KAYNAKÇA

- AKKAŞOĞLU, S., AKYOL, C., ULAMA, Ş., & ZENGİN B. (2019). Tarım Turizmine Yönelik Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7 (2), 1193-1218.
- BAYRAM ERKOL, G., & ZENGİN, B. (2017). Turist Rehberlerinin Verimliliğini Etkileyen Psikolojik Faktörler (Ö. Güzel, V. Altıntaş, & İ. Şahin, Eds.). Ankara: Detay Yayıncılık.
- ÇAKMAK, T., & DEMİRKOL, Ş. (2017). Teknolojik Gelişmelerin Turist Rehberliği Mesleğine Etkileri Üzerine Bir Swot Analizi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 221–235. <https://doi.org/10.29029/busbed.317656>
- ÇAPAR, G., TOKSÖZ, D., & DÖNMEZ B. (2018). Turizm Rehberliği Alanında Yapılan Akademik Çalışmaların İncelenmesi. *Journal of Tour Guiding*, 1 (2), 57–73.
- ÇETİN, G., & KIZILIRMAK, İ. (2017). Türk Turizminde Kokartlı Turist Rehberlerin Mevcut Durumunun Analizi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14 (2), 142–156. Retrieved from <http://hdl.handle.net/11630/1494>
- CHANDRA, Y., & SHANG, L. (2019). *Qualitative Research Using R: A Systematic Approach*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-3170-1>
- COHEN, E. (1985). The Tourist Guide: The Origins, Structure and Dynamics of a Role. *Annals of Tourism Research*, 12 (1), 5–29.
- ÇOKAL, Z., & ASLAN, Z. (2016). Profesyonel Turist Rehberinin Kültürel Değerlere Katkıma İlişkin Turist Algılamaları (Tourists Perception of Professional Tourist Guide s Contribution to Cultural Values). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4 (1), 53–53. <https://doi.org/10.21325/jotags.2016.6>
- EKER, N., KAYA, C., & ZENGİN, B. (2019). Turist Rehberliği Mesleği (Dünü- Bugünü- Yarın) (B. Zengin, G. E. Bayram, & O. Batman, Eds.). Ankara.

- EKER N., & ZENGİN, B. (2016). Turizm Rehberliği Eğitimi Müfredatlarının Uygulama Yeterliliğinin Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla İrdelenmesi. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 5 (2).
- GÜDÜ DEMİRBULAT, Ö., & TETİK DİNÇ, N. (2017). Sürdürülebilir Turizm Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14 (2), 20–30. <https://doi.org/10.24010/soid.334320>
- GÜLLÜ K., & ATASOY, B. (2019). Gastronomi Turistlerinin Destinasyon Tercihini Etkileyen Motivasyon Faktörlerinin İncelenmesi. In O. Emir (Ed.), 20. Ulusal Turizm Kongresi (pp. 799–806). <https://doi.org/978-975-06-3632-5> Anadolu Üniversitesi Basımevi Ekim
- KAYA, U., & ÖZHAN, Ç. (2012). Duygusal Emek ve Tükenmişlik İlişkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3 (2), 109–130.
- LOVRENTJEV, S. (2015). Education of Tourist Guides: Case of Croatia. *Procedia Economics and Finance*, 23(October 2014), 555–562. [https://doi.org/10.1016/s2212-5671\(15\)00538-9](https://doi.org/10.1016/s2212-5671(15)00538-9)
- OLCAY, A., & AKKÖZ, H. (2014). Profesyonel Turist Rehberlerinin Performanslarının Yerli Turistler Tarafından Değerlendirilmesi. *Journal of Business Research Turk*, 7 (2), 349–374.
- ÖZEL, Ç., & KOZAK, N. (2012). Turizm Pazarlaması Alanının Bibliyometrik Profili ve Bir Atıf Analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26 (4), 715–733.
- ÖZSOY, A., & ÇOKAL, Z. (2018b). Türkiye’de Turist Rehberliği Alanında Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (1989-2018). 2nd International EMI Entrepreneurship & Social Sciences Congress, 09-11 November 2018, Cappadocia, (November 2018).
- REISINGER, Y., & STEINER, C. (2006). Reconceptualising Interpretation: The Role of Tour Guides in Authentic Tourism. *Current Issues in Tourism*, 9 (6), 481–498. <https://doi.org/10.2167/cit280.0>
- ŞAHİN, S., & ACUN, A. (2015). Turist Rehberliği Alanının Bibliyometrik Profili. *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute*, 18 (34), 213–234.
- SARIIŞIK, M., & ÖZBAY, G. (2015). Gastronomi Turizmi Üzerine Bir Literatür İncelemesi. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26 (2), 264–278. <https://doi.org/10.17123/atad.vol26iss218417>
- SERT, A. N., & KARACAOĞLU, S. (2018). Turist Rehberlerinin Mesleki Sorunları Üzerine Bir Araştırma: Kapadokya Örneği (A Study on Problems of Tour Guides: The Case of Cappadocia). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6 (3), 81–99. <https://doi.org/10.21325/jotags.2018.273>
- TUREB, Turist Rehberleri Birliği. (2014). Retrieved November 8, 2019, from <http://www.tureb.org.tr/tr/Page/Detail/62>

- WFTGA. (2003). What is a Tourist Guide? | World Federation of Tourist Guide Associations. Retrieved November 8, 2019, from <http://wftga.org/tourist-guiding/what-tourist-guide>
- YENİPİNAR, U., & ZORKİRİŞÇİ, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Turist Rehberliği Eğitimi, *Cag University Journal of Social Sciences*, 10 (2), 111–136.
- YENİPİNAR, U., BAK, E., & ÇAPAR, G. (2014). Turist Rehberliği Meslek Kanununun, Meslek Örgütleri ve Öğretim Elemanlarının Bakış Açısı ile Değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2), 86–114. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/cagsbd/issue/44631/554447>